

464
8
12

РК-полб
459204

✓ 322
✓

РК
459204

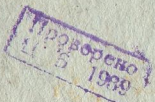

РК-Поль
459204

1934

180

464 ⁸/₁₁₂

~~1808~~
~~1794~~ 464 B / 12
NOWA

CEGIELNIA

Wynalazku

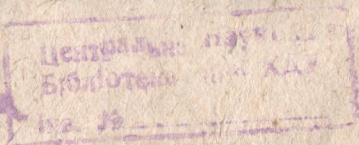
Jmci PANA AIGNERA,
Architekta Warszawskiego.

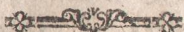

w ŁOWICZU 1788.

W Drukarni J.O.Xcia Jmci PRY-
MASA Arcy-Biskupa Gnieźn.

Sztuka budownicza (mówi J. P. Aigner) całą moc swoją zafadza na gruntowności murów; która zawisła od dobroci cegły, wyboru gliny, doskonałego teyże wyrobienia, i dogodnego w piecach większych lub mniejszych iey wypalenia. Tę najpierwszą i najistotniejszą przyczynę słabości terażniejszych murów Polskich znalazłem, że zła cegła do nich była zażywana; i nie dziw, że odpadają tynki, mur zbyt cięży, chociaż jest barzo słaby; zkad następują prędkie ruiny i rozwaliny częste. Gdy examinowałem ściśle budowę zwyczajnych Cegielni i sposób palenia w nich cegły wszędzie w Polsce iednostaynie używany; łatwo dociekleń całego zródła złego, tę ieszcze dostrzegając wielką wadę, że do Cegielni

zwyczajnych niezmierna moc
drew wychodzi. Myślącemu pra-
cowicie około poprawienia tych
wszystkich wad, szczęśliwie udało
się ułożyć taką Cegielnię, w któ-
rej razem otrzymaliśmy wszystkie
skutki pożądane, łączące się do
dobroci Cegielni: tak że budowa
iey mało kosztuje, równo się Ce-
gle wypala, i z iak największą
drew oszczędnością. Po wysłtym
odemnie Proiekcie nowey Cegiel-
ni, z rysunkami i opisaniem do-
kładnym, J. W. Hrabia Moszyński,
Sekretarz W. W. X. L. naypierwey
raczył iey doświadczyć w dobrach
swoich, na Podolu, w Powiecie
Winnickim, w Mieście *Beżada*
zwanym, pięć mil od Tulczyna,
gdzie opis i rysunek widząc na-
leżycie uskutecznił; tak dla
oszczędności drew, których w do-
brach wzmiankowanych wielki
jest niedostatek; iako dla dobroci i
mocy

mocy Cegły wypaloney, Cegielnę tę nową uznał za bardzo użyteczną. Po takowym tedy uroczystym i naygodnieyszym wiary świadectwie, będąc już zupełnie zapewnionym o dobroci i doskonałości nowey mego wynalazku Cegielni, z tym większą ufnością oddaę opisanie i rysunek iey Publiczności, im więcej przekonam się, iż dla użytku swego szczególnego i wygody będzie powszechnie używaną.

Wady zwyczajnego Pieca.

Cegielnie zwyczajne w kwadrat podłużny stawiane, z dwoma trzema lub czterma tylko czeluściami, potrzebują do pieca zajmującego w sobie trzydzieści kilka tysięcy cegieł, sto kilkadziesiąt fur suchych drew, i to gdy Strycharz ieśt dobry; który w tych piecach nakłada cegłę od samey ziemi

ziemi aż do góry, a potem tę surowiznę pali raptownie, i dla tego w Cegielniach zwyczajnych wady są następujące.

1mo. Cegła na ziemi leżąca nie jest dopalona.

2do. Cegła, która jest blisko ognia, bywa przepalona, a u wierzchu tylko bywa wypalona najlepiej.

3tio. Największa moc ognia, przez otwarcie u góry całego pieca, ginie; i nie dziw że w piecu o trzech lub czterech czeluściach, gwałtownego i ustawicznego potrzebującym ognia, tak wiele drewna pali.

Wady te wszystkie w nowym Piecu, mojego wynalazku, są zniesione; przytym szczególne z niego wypływają pożytki.

W Piecu nowym mojego wynalazku wypala się Cegła równo wszędzie, to jest: tak na samym dole

Nowa Cegielnia

7

dole iako blisko ognia i u góry, a to dla umiarkowaney równości żaru w piecach, i przyzwoitey a potrzebney liczby luftów czyli czeluści, które się dają w tym nowym piecu. Zkąd te ieszcze fzczegòlne wypływaią pożytki.

1mo. Cegła iest leksza mocniejszy, i nic ognia czyli samego ciepła i gorąca darmo nie ginie.

2do. Ta iest osobliwsza moiego pieca zaleta, i ten pomiedzy wielą innemi bardzo wielki awantaż, że dziesięć razy mniej dREW wychodzi do tey nowey moiego wynalazku Cegielni, niż do wszystkich innych dotąd używanych, bo na dwadzieścia pięć tysięcy cegieł, wychodzą tylko dwa sążnie dREW, czyli dwanaście fur iedno-konnych, *podług doświadczenia w Mieście Beszada.*

3tio. Stawianie samego pieca Cegielni bardzo iest łatwe, proste
i nie

i nie kosztowne; toż samo stawianie kilku razem pieców bardzo jest wygodne, a mniej ieszcze kosztuiace.

Wykład Rysunku przyłączonego w Tablicy położoney na końcu tego Opisania, i sposób stawiania nowego Pieca.

Na końcu tego opisu przyłącza się rysunek sztychowany na model do pieca nowego, w którym każdy naydzie Model iego w zupełney proporcyi, wymiar należyty czyli rozebranie na części z przecięciami i plantami służącymi do tegoż pieca.

Ten Piec ma formę jayka u dołu (obacz *Fig. 1.*) bo się składa z dwóch linii elyptycznych w końcu iednym zakrzywionych, *B. AC.* które zajmują dół i boki. U góry ma sklepienie paraboliczne *DED.* z lustami. Od tegoż sklepienia dwa boki z przodu i z tyłu idą

idą prostopadłe *AB. AC. Fig. 3.* w boku przednim u spodu jest otwarcie czyli gruba do palenia *A. Fig. 2.* Zkąd cała moc ognia za pomocą linii eliptycznych, idzie bokami do góry, gdzie będąc zawarty za pomocą luftów *a, a, a, a, a, a, a, a, Fig. 4.* w sklepieniu danych, obraca się ku śródkowi. Te lufty służą do utrzymania w równey mierze w całym piecu gorąca, a pomnażając żar, moc też powiększają ognia. Powinny byź te lufty zamknięte, a szpary tylko w nich się zostawiać tak, ażeby ogień nigdzie nie wychodził, i ciąg był zawsze powietrza. Sklepienie górne zajmuie i zamyka całą moc ognia, które to sklepienie w śródku samym daie się trochę parabolicznie, dla tego tylko, ażeby moc gorąca odbijająca się, nieprzepalała u wierzchu pod samym sklepieniem naydującey się

cey się cegły. Sklepienie dolne BCB. Fig. e. które daie się u spodu, trochę iest podniesione od ziemi, dla oddalenia cegły od żaru, pod tym sklepieniem mnieysze cegielki niepalone, ale dobrze wysuszone układają się sposobem zwyczajnym: które sklepienie utrzymuje na sobie cały ciężar niepaloney cegły, cegła zaś układa się tak iak zwyczaj; zostawiają się tylko między nią szpary, dla przeszkodzenia i wstrzymania raptownego ognia.

Rozmiar Pieca.

Piec ten iest naylepszy, który głęboko w ziemi wykopie się, to iest łokci sześć, ieżeli grunt pozwala. Wyłokość muru nad ziemią, ma bydź tylko na dwa łokcie. Po bokach dają się murki na półtora łokcia wyłokości, dla podniesienia dachu od sklepienia, z dobrym okapem: lustów w całym sklepie.

Sklepieniu jest dziewięć, które mają po dziesięć calów w kwadrat, a na pół łokcia wychodzą nad sklepienie, sypie się na nie tyle ziemi, ażeby tylko cokolwiek kominów luftowych widać było: Ziemia ta przyśypuje się dla długo-trwałości sklepienia, i nie tak łatwego przepalenia się; Okap dachu, dla ochrony ścian, powinien być znaczny; Ten dach razem zaślaniać będzie od wichrów i floty, ale nie powinien być zupełnie zakryty czyli zamknięty, ażeby zawsze po bokach wolny mógł być ciąg powietrza.

Szerokość samego pieca jest łokci ośm, calów dwanaście, wysokość zaś od ognia do końca murów linii eliptyczney, łokci siedm, calów ośmnaście. Wysokość sklepienia parabolicznego łokieć jeden, calów ośmnaście; a całej wysokości od ognia aż do wierzchu

wierzchu sklepienia, łokci dzie-
wieć całów dwanaście.

Mury czyli ściany na których
utrzymuje się sklepienie, są grube
na łokieć ieden, całów sześć a po
wszystkich kątach dają się fkarpy
dla lepszey mocy.

Sklepienie w grubości swey
zajmuie długość cegły, to iest ca-
łów dwanaście. Dają się w tymże
sklepieniu pasy *Fig. 4 bbbbbb.* dla
większey mocy, które są od siebie
na łokieć ieden oddalone w całej
szerokości sklepienia, te pasy wy-
sokości swey czyli grubości mają
całów ośmnaście, szerokości zaś
całów dwanaście.

Naylepszy iest piec z cegły nie-
paloney murowany; a w ten czas
na to trzeba mieć osobliwy
wzgląd, ażeby była cegła dobrze
wyfuszona.

Nawożenie Cegły.

Gdy się nawozi Cegła, a piec
iest

jeść głęboko w ziemi, to się doby-
wają drzwi nad czeluszciami czyli
grubą, z przydaniem mostku: *Fig.*
3. D&D. do położenia tarcie pod
czas potrzeby; to jeść robi się
dziura przez wyjęcie cegieł, któ-
ra się po nawiezieniu cegły za-
muruie. Jeżeliby zaś nie można
było mieć pieca w ziemi głęboko,
w ten czas wydobywają się dwoje
drzwi, które są po bokach tak iak
zwyčaj; drzwi te Strycharze na-
zywają *Piaškową Fortą*.

Jeżeliby był grunt twardy, ma-
jący tłustą glinę, nie trzeba w ten
czas dawać całych ścian pieca z
muru, ale dość jeść sam spód to
jeść część eliptyczną wykuć w
ziemi w formę jayka, na łokci
sześć głęboko, zachowując miarę
i kształt pieca wyżej opisaný, po-
dług planty i przecięcia położo-
nego w rysunku, reszta zaś ścia-
ny, to jeść łokci dwa, wyprowadza
się na

się na ziemi z muru, w teyże iak wyżej mówiliśmy proporcyi.

Wielkość całego pieca i liczba cegieł w nim, iest umiarkowana do mocy ognia, iaka naydować się ma w tymże piecu, podług przepisanego sposobu palenia.

Sposób palenia w tym Piecu.

Przez czterdzieści ośm godzin, lub więcej podług potrzeby, przed grubą trzeba raczey kurzyć, niż palić, a to torfem lub chróstem, drzazgami, gałęziami, lub czym podobnym, dla wypędzenia zupełnie z cegły surowizny; Wszystkie dziewięć lustry powinny być otwarte pòty, aż się piec należycie wykurzy. Pòki surowizna iest w ceglach, w ten czas wychodzi dym gęsty, gruby i ciemny przez lustry. Gdy się zaś ukaże dym iasny, znakiem iest że surowizna zupełnie z cegły wyszła, i zaraz trzeba sposobem zwy-
czaynym

czaynym ogień rozpalić wielki, ażeby z niego płomień wychodził iasny. Grubę natychmiast trzeba zamurować, zostawuie się tylko otwarte mieysce u góry dla przyrzucenia szczapów, potym trzy lufty tylne otwierają się, w ośm godzin drugie trzy, to jest śródkowe; znowu w ośm godzin otwierają się trzy ostatnie lufty z przodu. Wszystkie te dziewięć lufty zamykają się tak, ażeby szpary w nich były zostawione dla ciągu powietrza, i wyjścia dymu; co tak zostać ma przez dni dwa i nocy trzy, aż póki się cegła nie wypali. Gdy już iasny płomień z pieca wydobywać się i wybuchać przez lufty zaczyna, znakiem jest że cegła doskonale już jest wypalona. W ten czas wszystkie dziury pieca dobrze gliną pozalepiać trzeba, dla przyduszenia ognia.

Stawianie kilku razem Cegielni.

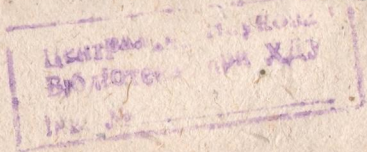
Ktoby

Ktoby chciał mieć większą Cegielnię, i potrzebował wiele razem wypalać cegły, niech złączy wespół takowych Cegielni cztery, iakie tu podaiemy *Fig. 5. ABCD.* które stawiaią się w plantę krzyżową, dla uięcia expensy muru; ponieważ ten sposób stawiania Cegielni tym ieszcze iest wygodny, że ma trzy ściany i ośm szkarpów mniej, iak gdyby się stawiały wszystkie cztery udzielnie, nakształt tey iakową masz pod *Fig. 7. ABCD.* Cztery Cegielnie w plancie krzyżowey dają się pod iednym dachem, które zajmować w sobie będą razem sto tysięcy Cegieł. Można także ośm pieców razem postawić, tak iak widzisz *Fig. 6. AAAAAAAAAA.* które są tyłami do siebie obrócone, a dają się pod iednym dachem; i że są razem połączone czyli na wzajem ztykaiące się, mają przeto mniej ośm

ośm ścian i szesnastcie szkarpów,
niż gdyby się udzielnie każda z
nich stawiała. Te ośm Cegielni
spoione z sobą, dwa kroć sto tysię-
cy cegły zajmować będą.

Zakończenie.

459206
Ręczę niezawodnie, mając pe-
wność z doświadczenia, że do o-
śmiu pieców wspólnych, podług
mego wynalazku, zajmujących w
sobie dwa kroć sto tysięcy cegieł,
lub do dziesięciu oddzielnych za-
bierających w siebie dwa kroć sto
pięćdziesiąt tysięcy cegieł, mniej
drew wychodzi, niż na ieden piec
od trzydziestu kilku tysięcy, we-
dług dawnego sposobu stawiany.
bo na sto tysięcy cegieł wychodzi
tylko drew czterdzieści ośm fur
iedno konnych, czyli sążni ośm;
gdy tym czasem podług zwycay-
nego sposobu palenia w Cegiel-
niach dawnieyszych, wychodzi,
na sto tysięcy cegieł, drew suchych
B fur

fur iedno konnych pięć set, sążni zaś przeszło ośmdziesiąt: w takowym tedy porównaniu ztwierdza się ta prawda, iż dzieścię r-zy mniej wychodzi dREW do moiey Cegielni, niż do innych zwyczajnych. Spodziewamy się zatem, iż wszyscy Possessorowie chętnie i skwapliwie ten tylko szczególny i naypierwey pod oko podpadający zważywszy awantaż; doświadczając nowey Cegielni dla tym większego własnego użytku, wszędzie po Dobrach swych zechcą.

PRZYPISEK

Tłumacza Dzieła B. F. E.

Przytacza się do Opisu wzwyż rzeczoney Cegielni słowny Przypisek, o Przygotowaniu Materyału do Cegielni: i o Sposobie wyrobieńia gliny; suszenia cegły; z wytknięciem wad w tym pospolitych. Przytym wykładają się Użytki

Użytki ogólnie; wypisują się Wnio-
ski ztąd niezawodne; i dodają się
Szczegółne uwagi nad ochronie-
niem drzewa. Co wszystko grun-
tuje się i na powadze Autorów i
na doświadczeniu. Chociaż niektórym i Autorowie Budownictwa, i
sposoby niżej położone dość są
znajome: Aby się iednak nic nie-
opuściło z tego, co się tycze całej
roboty Cegielni, i potrzebney do
tego znajomości; kładą się nastę-
pujące przestrogi dla wielu wiado-
mości bardzo użyteczne; tych zwła-
szcza, co mniej w tym mają do-
świadczenia.

Gatunek Gliny i sposób iey użycia.

Glina, z której się robi cegła,
powinna być tłusta. Glina po-
spolicie jest trojaka: biaława,
czerwona, i żółto-czerwona. Gli-
na piaszczysta i kamyczkowata na
cegłę nie może być użytą, po-
nieważ taki materyał jest ciężki, a

gdy woda doydzie, to się cegła rozpada; chociażby glina takowa i ze słomą była mierzana. Glina dobrze wygnioiona, łatwo się gnieść w ręku daie; a gdy wyschnie bardzo ieść lekka. Do gliny wzwyż rzeczoney z dobrego gatunku, dodaie się trochę piasku miałkiego, *Samiec* zwanego; ten piasek w paleniu topi się, i obraca się w kamień. Starożytni ludzie mieli za trwalsze i mocniejszy budowy, z tych rękodzielných kamieni, niż z ciółowych i innych.

Przeestrogi względem suszenia Cegły.

Czas robienia Cegły, najlepszy ieść z wiosny, lub iefieni; można i latem, ale trzeba żeby cegła była zawsze zasłonięta od upałów; przeto z wolna i w równym prawie gradusie ciepła, schnąć pod szopą powinna. Cegła, którą doydą upały, do

upały, do użycia nie iest zdatna dla gwałtownego schnięcia; chociaż zdaie się iuż zwierzchu wyschła, iest iednak wewnątrz wilgotna; gdy zaś zupełnie wyschnie, to dla nierówności w wyparowaniu, i pozbyciu się wszelkney wilgotności, na drobne rozflypuie się kawałki. Trzebaby chcąc mieć cegłę dobrą, żeby ze dwa rokł wprzòdy glina była gnoiona, nim się z formy wyrzuci; a przynajmniej lat trzy surowa Cegła schnąć powinna wprzòdy, nim pòydzie do pieca; na to także trzeba mieć baczenie, ażeby przy ogniu prażoną nie była.

Wady w tym pospolite.

Gdy cegły z gliny niewygnionej, nie dobrze wysuszone i nie wypalone, zażyte są do murów, to się ciągną do kupy, w swoiey mierze i mieyscu zostać czas długi nie mogą, łatwo się poruszając i oddzie-

i oddzielając. Obrzucenia czyli tynkowania od takich łatwo odstają murów, prędkiey one podpadają ruinie, tak, że ustawiczne reparacye zapobiedz temu nie mogą. — Dla uniknienia więc tak wielkiey szkody, trzeba powyższe ile możności zachować przestrogi.

Swiadectwa Autorów i doświadczenia.

Naydawnieysze Narody surowemi to obostrzyły prawami, ażeby na samprzód glina przez kilka lat w ianiach była gnoiona, a z takowey już wystąleý gliny cegła wyrobiona, powinna była schnąć przez lat kilka, którą na potym brano do pieca.

Uteyczycowic nie wprzòdy żczywali do budowy cegieł, aż przez pięć lat były wysuszane, i przez Magistrat approbowane: *vid. Vitruvio Galliani* lub. 2. cap. 3. &c. Naydu-

Naydujemy i w Polszcze między Staroświeckimi dokumentami, po Kancellaryach formowane Processa przeciwko tym Strycharzom, którzy gliny niegnoili lat naymniey pięć, a takich karano grzywnami.

Nie dziw, że takowego gatunku cegła robiła się zkamieniałą, która po wyišciu wszelkich z gliny waporów, nabywała lekkości nakształt kamienia pumexowego; tak, że po wodzie pływać mogła: z takowey cegły tak wielką mieli korzyść i wygodę starzy Rzymianie, że częstokroć i niepaloney zażywali do okazałej budowy.

Widać nawet i w Polszcze po wielu mieyscach, stare mury tak ieszcze trwałe, iż wieki wytrzymać mogą, prawie są całe zkamieniałe, nie bojące się żadney pory odmiany, cegła z wapnem jest nieoddzielną i iedną zdaie się być.

bydź masą, nie tak iak teraznieysze bardzo słabe mury, w których tynk na sam przód odpada, łatwo wszędzie od cegły rozdziela się, same mury bardzo prędko rysują się, ciężarów na sobie wielkich wytrzymać nie mogą; a na wilgoci i słoście nietylko wapno, ale i cegła kawałkami kruszy się i wypada. Dla uniknienia więc tak wielkiej szkody, trzeba powyższe ile możliwości zachować przestrogi.

Pożytki ogólne wypływające z dobroci Cegły.

Gdyby każdy te wszystkie uwagi tym lepiej umiał szacować, dla tego kładą się następujące użytki.

1mo. Cegła z nowego pieca jest tańsza, bo mało dREW potrzebuie.

2do. Ze się równo wszędzie wypala, jest lżejsza, bo wszelką traci surowiznę; przewiezienie zatym iey będzie łatwieysze i mniej kosztuiące, niż zwyczajney cegły
na pół

na pòł surowey i niedopaloney.

3to. Będąc dobrze i należycie dopaloną, iest mocnieysza, a przeto do murów i wszelkich robót skupnieyszą i wygodnieyszą, które dla teyże samey przyczyny nie tak często reperacyów potrzebować będą.

4to. Mury z takowey cegły są zdrowsze, gdyż wilgoć w sobie nie tak łatwo przyimuia.

5to. Prędzey rozgrzewaią się i dłużej w sobie ciepło zatrzymuia.

Wnioski ztąd niezawodne.

Dla tanności, lekkości i mocy cegły, wszyscy z ochotą murować się będą w tych nawet mieyscach, gdzie iest drzewa podośtatkiem: zkad spodziewać się prędkiego i porządnegò po Miastach i Miasteczkach zabudowania się, które dla samey ozdoby, a więcey ieszcze dla trwałości, przyzwoiciey
iest

jest żeby były z murów, niż z drzewa; przez co Possessorowie Cegielni wiele użytkować będą. Fabryki częste otworzą się, przed-
 szy dla wyrobników sposób wy-
 żywienia się. Gdy się znacznie
 po Miastach liczba pomnoży do-
 mów, zapewne że pomieszkania
 nie będą tak drogie do najęcia.
 A ta sama wygoda tańszego po-
 mieszkanianie iednego pociągnie
 do Mieyskiej rezydencyi; ztąd
 im większa ludność i konsumpcya,
 tym wyższa dla Miast intrata. Dla
 tych więc względów, nowa Ce-
 gielnia iak nayprędzey używaną
 bydź powinna.

*Uwagi szczególné nad użytkami z
 ochronienia drzewa
 wyptywającemi.*

Wiadomo jest wszystkim dosta-
 tecznie, iak wszędzie corocznie
 a osobliwie w Mieście Warszawie
 drzewo coraz bardziey drożeć po-
 czyną;

czyna; przyczyną tego jest znaczne wycięcie lasów, oraz pufczy spustoszenie na zagęszczony i powiększony handel drzewa, przytym pomnożone i gęste Cegielnie, bardzo wiele go w sobie trawia, tak, iż teraz drzewo na kuchnię i opał pieców, ledwie nie naywiększym jest artykułem w Gospodarstwie. Ta pomoc osobliwie dla Miasta Warszawy będzie wielce użyteczną, gdyż na około Miasta założone Cegielnie, dotąd bardzo wiele drew potrzebowały; teraz przez nową oszczędność ukazaną, byleby tylko była praktykowaną, choćby się piece Cegielni i we dwoie pomnożyły, ledwie jeszcze piąta część drew do tychże Cegielni podług zwyczajney dotąd potrzeby, wychodzić będzie: przez co Possessorom kosztu na drwa i na Parobków zmniejszy się, a drew dla użytku Obywatelów i Mieszkań-

Mieszkańców Miasta, znacznie przybędzie, na domowe codzienne potrzeby. Zatem i tanność większa dREW koniecznie nastąpić powinna.

NB. *Co się mówiło o Mieście Warszawie, ma się toż samo rozumieć i o innych Miastach.*

Ale i po Wsiach wchodzącemu w ściśle obrachowanie się, wielką też fama z drzewem oszczędność uczyni korzyść; bo robotnika i do ścinania i do zwożenia dREW do Cegielni powszechnie potrzebuje się wiele zawsze, który na to miejsce obrócony będzie do innych robót Gospodarskich, tak np. gdzie się potrzebowało tysięcy fur dREW, teraz obeysć się można i tyleż cegły wypalić jednym stem fur. Co za wielki użytek dla Właściciela, w oszczędzeniu tak wielkiej części robocizny, Przytym ieszcze ochronią się bardzo lasy,

lasu, które w czasie zdalniejsze
będą na handel, i więcej z siebie
przyniosą Dziedzicowi korzyści.
Osobliwie drzewo naywyborniey-
sze, którego powszechnie dotąd
do budowy domów drewnianych
używano, zostanie całkowicie pra-
wie na handel, co pomnoży nie-
mało dochodów. Co się zaś tycze
drzewa do Cegielni i opału, bar-
dzo dobrze może być do tego za-
żytym, sam brak i przygrubsze
gałęzie dobrze wysuszone, które
się odcinaia od drzewa handlowe-
go, razem z wierzchołkami; a
wierzchołki same zdać się ieszcze
mogą bardzo wygodnie na przy-
krótsze i pomnieysze balki. Tym
rozrządzeniem Dziedzice pomno-
żą swoje dochody, już przez to,
że więcej przybędzie czasu i ro-
botnika do uprawy roli, już przez
ochronienie lasów, już przez po-
większenie handlu, już przez la-
twe,

twe, tanne, i prędkie pomieszkań
wygodnych wystawienie, &c. Ka-
wał gliny dobrze zażytey, wyro-
bioney i wypaloney, i trochę
choćby nie naylepszego drzewa,
wszystko to uskutecznia. W tym
przełożeniu jest mój zamiar, ży-
czyć dobrze Dobru Publicznemu:
a każdego prywatnego w przyię-
ciu tych sposobów, będzie celem
szukanie własney korzyści.

Nota. Do dopełnienia tego, co
się tycze całej budowy w murach,
potrzebna jest rzecz wiedzieć o
gatunkach Wapna, sposobach pa-
lenia go, rozrabiania, zaprawo-
wania, i używania. Ale żeśmy o
tym dostateczną dali informacyą
w Tomie pierwszym Dzieła *Bibli-*
oteki Fizyko-Ekonomiczney, przez
nas tłumaczonego, nie mamy po-
trzeby czynić tu nowych wypi-
sów; odsyłamy więc Czytelnika
do tegoż Dzieła, gdzie się poży-
tecznie

pożytecznie poradzi. O Wapnie
znayduią się Artykuły w Części
czwartey; *amo.* na karcie 29. Ty-
tuł: *Kompozycya Wapna, przez*
które woda nie przechodzi, wyn-
aleziona przez Pana d' Etienne,
Kawalera Orderu Świętego Ludwi-
ka, z opisaniem sposobu robienia
Wapna i zażywania go, 2do na
Karcie 70. Tytuł: Sposób robienia
Wapna, wilgoci w sobie nie przy-
imującego, &c. gdzie podają się
doskonale sposoby obeyscia się z
wapnem bardzo użyteczne, a dla
rządnych Possefforów i rozsądnych
Ekonomików, koniecznie potrze-
bne do używania.

